

INTERVIEW MET DORIEN PESSERS

door Maurits Hoenders

**2016: 10 JAAR
STICHTING BEROEPSEER**

In 2016 is het tien jaar geleden dat stichting Beroepseer is opgericht. In die tien jaar heeft de stichting zich met hart en ziel ingezet om professionals in de (semi-)publieke sector te ondersteunen en te bemoedigen om naar eer en geweten hun werk te kunnen doen.

Door middel van publicaties, blogs, video's, Goed Werk Hub-bijeenkomsten, Beroepseer-ateliers en Goed Werk-trajecten heeft de stichting duizenden professionals bereikt en geïnspireerd.

Dit jubileum is een mooie gelegenheid om terug te kijken wat tien jaar Beroepseer heeft opgeleverd en de balans op te maken. Daarnaast willen we vooruitkijken: waar staan we? Welke ontwikkelingen zien we om ons heen? Waar willen we vanuit stichting Beroepseer aan bijdragen en hoe?

Ter gelegenheid van het jubileum van Beroepseer vinden verschillende activiteiten en bijeenkomsten plaats. Een van deze activiteiten is een reeks interviews met voortrekkers van stichting Beroepseer waarin ze terugblikken op de afgelopen 10 jaar, maar ook hun licht laten schijnen over de uitdagingen voor de toekomst. De derde gast in deze reeks is Dorien Pessers.

Zij is een Nederlandse jurist, hoogleraar Rechtstheorie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam. Zij houdt zich bezig met theoretische grondslagen van de publieke en private sfeer.

INTERVIEW

Hoe lang bent u al betrokken bij stichting Beroepseer?

Ik kwam met het idee om in het kader van het tijdschrift CDA-Verkenningen een themanummer te wijden aan beroepseer. Ik zat zelf in de redactie en het resultaat in boekvorm is de basis geweest voor de oprichting van de stichting Beroepseer. Mede-oprichter Thijs Jansen heeft me gevraagd betrokken te blijven en dat deed ik graag. Vanaf het begin in 2006 tot 2015 heb ik zitting gehad in het bestuur van de stichting.

Beroepseer was toen en is nog steeds een breed gedragen thema. Er is grote behoefte om na te denken over beroepseer en autonomie op het werk. Onder invloed van de privatisering in de publieke sector is de autonomie op de achtergrond geraakt. Een ambtenaar werkt in een niet winst beogende omgeving, heeft discretionaire ruimte en handelt volgens de regels van zijn vak. Dat is een andere *frame of mind* dan in een bedrijfsmatige context.

Met de introductie van het *New Public Management* werd de beroepseer van ambtenaren onderworpen aan financiële doelstellingen, harde targets en een afrekencultuur. Iemand die voor een publieke

Dorien Pessers

organisatie werkt is niet loyaal aan de door Mark Rutte bejubelde BV Nederland, maar aan de publieke zaak, ons gemeenschappelijk goed. Sociale woningbouw is een voorbeeld van een belangrijk publiek goed dat verkwaanseld wordt door het huidige kabinet. De intrinsieke waarde van de publieke sector raakte naar de achtergrond en daarmee het publieke goed. Het welzijn van de burger dient centraal te staan in de publieke ruimte. De publieke sfeer, indien goed georganiseerd, is een bron van vertrouwen voor burgers. Ze kunnen erop vertrouwen dat ze toegang hebben tot goed onderwijs en zorg.

De stichting Beroepseer heeft veel werk verricht, aandacht gevraagd voor het onderwerp, gepubliceerd en bijeenkomsten georganiseerd. Er is inmiddels een kanteling gaande in attitude. Mensen komen meer en meer in verzet tegen de deprofessionalisering in het huidige systeem. De Maagdenhuisbezetting van vorig jaar is daar een goed voorbeeld van.

Wat betekent beroepseer voor u?

Autonomie. Vrijheid is een kardinaal onderdeel van beroepsvreugde. Maar ook trouw zijn aan het beroep. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen om aan hoogste maatstaven van het beroep te voldoen, het ambacht te bewaken en te verbeteren en zorg te dragen voor kennisoverdracht naar een volgende generatie. Het gaat om eigen verantwoordelijkheid en rekenschap afleggen. Voor vakmensen is het belangrijk dat ze werken in instituties die beroepseer ondersteunen en cultiveren. Er is een groot verschil tussen een professionele organisatie en een organisatie van professionals. In het laatste geval bepalen vakmensen de eigen standaarden. Vroeger bepaalden hoogleraren bijvoorbeeld hoe een universiteit werd ingericht. Nu zijn het Raden van Bestuur, managers en onderwijskundigen die vakmensen vertellen hoe ze hun werk moeten doen. Daarmee wordt de beroepseer aangetast

Hoewel het marktdenken als ideologie op zijn retour lijkt, is het geloof in een bedrijfsmatige aanpak nog altijd groot. Dat leidt tot controlezucht, infantilisering van professionals die worden afgericht. Zoals Jaap Peters het noemt: een intensieve menshouderij. Daarmee verdwijnt loyaliteit aan de organisatie, aan de onderneming. Loyaliteit zit in dat wat je doet buiten contractuele verplichtingen om. De controlezucht is een gevaarlijke strategie en kan zelfs tot regelrechte sabotage leiden.

In de publieke sector draait het om het verlangen om gewaardeerd te worden. Als dat op grote schaal niet meer gebeurt, gaat een essentiële bron van vreugde en waardigheid verloren. Geluk in de samenleving wordt voor een groot deel bepaald door erkenning en deelname aan de publieke sector. Ruimte om trots te kunnen zijn op je werk, je werk naar eer en geweten kunnen doen, groeien en leren. Beroepseer, geluk en menswaardigheid hangen nauw met elkaar samen. Soliditeit en degelijkheid, daar gaat het om. Daar tijd en ruimte voor hebben, je eigen ervaring ontwikkelen en benutten, erover kunnen nadenken en kunnen bijdragen. Daar worden mensen gelukkig van. Ook de vreugde van het collegiale verkeer, van het elkaar verder brengen. Het maatschappelijk goed van de kwaliteit van de arbeid kan ik niet genoeg onderstrepen.

Wat is er volgens u nodig om vakmanschap en beroepseer een impuls te geven in Nederland?

Doorgaan op dezelfde weg die door de stichting Beroepseer is ingeslagen Maar dat is een moeilijke opgave omdat we niet weten hoe de ontwikkelingen zullen gaan. Ambachtelijkheid lijkt op enkele plekken weer terug te keren in het bedrijfsleven. Maar zal de privatisering van de publieke sector verdergaan? Wie zal het zeggen. Ik kan niet koffiedik kijken. Het lijkt me in ieder geval belangrijk om ontwikkelingen goed te volgen. Vergeet ook niet dat we in een surveillance-maatschappij terecht zijn gekomen. Door middel van de informatietechnologie wordt de controle over ons doen en laten – ook op de werkvloer – steeds intensiever. En dat staat haaks op de vrijheid die zo van belang is voor de beroepsvreugde.

Een ander thema: ZZP'ers. Hoe gaat het daarmee? Ze verkopen hun diensten of producten aan willekeurige opdrachtgevers. Ze hebben geen institutie die hun beroepseer waarborgt en cultiveert. Concurrenieren zelfstandigen op kwaliteit of op geld? Wat betekent dat voor de productiviteit en de kwaliteit van wat ze leveren? Dat is interessant om te onderzoeken. De groei van het aantal zzp'ers leidt in ieder geval tot versplintering van het arbeidsleger. Het is cruciaal dat de kwaliteitscriteria van de arbeid worden overgedragen aan de volgende generatie. Als je als zelfstandige werkt, wordt dat wel lastig.

Zomer 2016

www.beroepseer.nl